

Семен Якерсон з України

Леонід Полтава

Про жида С.Якерсона — сотника Армії УНР.

Написана під враженням розповіді в Нью-Йорку поета і есеїста Євгена Маланюка — старшини армії УНР.

1

Пролетіли струнки і хижі —
Центром штормів, ударом хвиж:
Де тут, де тут усі Парижі?
Не здивує нас і Париж!
Перекривлено шрамом рота,
З ревом шабля пірна в живіт...
Пролетіли, мов у ворота —
У зав'язаний снігом світ.
Двоголове північне диво.
Довгокрилі його орли
Довгоруко і юродиво
Батьківщину твою кляли.
Погуляй же хоч раз, Семене,
Не в паризах усіх, не десть:
Хай воскреснуть отут знамена,
Первозванним вишиті днесь!

2

Яв чи сон? —
Якерсон!..
Якерсон — Наполеон...
Хто ж то буде утікати
В теплі хати, у халати,
У жилети, у щиблети,
В славу давньої пори —
В шабісові вечори?
Може й буде... може й сон... —
Та не Сьома Якерсон.

Запорізька дивізія вийшла на чати —
 Отамана свого зустрічати: —
 Наваксуймо ж чоботи, хто ще має,
 Нехай Симон дітей своїх не впізнає!
 Довгорукі жерли нас — та не зжерли,
 Заспіваймо ж йому, хлопці, "Ще не вмерла"! —
 Перед сотнею став командир.
 Козаки всі шапки — набакир,
 Кожний в землю, мов корінь, загруз,
 Темний вус, як один, темний вус.
 В командира ж — і вуха світяться,
 Ніс — неначе серпок півмісяця,
 Й голова руда та вимовная,
 Не чуприна — а родословная!..
 Ще і ще вдивляються хлопці,
 Темновусі чорти-запорожці,
 І чернігівці, і полтавці,
 І далекі катеринославці,
 Придивляються, і всім миром —
 Навіть дихають з командиром!
 — Ой, попався нам, що й казати,
 Ко'б не хлопець був — справжня мати! —
 І коли вже все відгриміло —
 Підійшов Отаман, по ділу,
 І промовив, так тихо дуже:
 — Якерсоне, дякую, друже.
 Стиснув руку, легку й рудаву,
 На нову українську славу,
 На жидівську, на людську славу —
 На свободи весну криваву.
 Так і мовив, як муж до мужа:
 — Якерсоне, дякую, друже.

Від боїв червоніли сніги...
 Кулі в грудях — неначе медалі...
 України хиткі береги
 Відпливали все далі і далі...

Якерсон не вставав із коня,
Не долали ні кулі, ні сон.
А що-п'ятниць, на згарищах дня, —
Як мінявся тоді Якерсон:
У світильника ставив свічки,
Похиливши високе чоло,
І в тремтінні рудої руки
Стільки віри у жида було,
Скільки вічностей і хвилин —
Знають Бог та Єгова самі:
Був він сином обох батьківщин —
І обидві були у тюрмі.

5

А кінчалось: били в зуби
За урослі в серця тризуби;
Розпинали козацьке тіло,
Що у мертвих коней вкипіло;
І московські гарматні жерла
Біля Крут проревли: "Умерла!"...
Може вмерла — але воскресне,
Бо ніколи не вмере небесне.
Ти дивився Державі в вічі —
Розп'яли б тебе двічі й тричі
Довгоруки нові пилати...
Та із Ставки наказ: "Відступати".
Ще ось Вінниця, ще Житомир —
І кінець неземному содому,
Чи кінець, чи початок чи рація —
Все урвалось, як стріл —
Еміграція.

6

— Інженере, налийте пива... —
Ще й сьогодні не вийде з дива
В час наруги, у час сваволі
Щирий друг в українському колі!
— Інженере, напиймось, друже,
Будьмо з Прагою в унісон!.. —

Та розумні очі лагідно мружить
Інженер Якерсон.
Хоч далеко від центрів Відень,
Вже й у Відень ввійшли людоїди;
Над Європою — довгоруки,
Смерть вальсує під Штравса звуки;
Зірка й свастика йдуть упарі
По вселюдському тротуарі...
Скоро й Прага вже в унісон...
І не спить інженер Якерсон.
О, не спиться йому, не спиться,
Тільки ніч одчайдушна сниться:
Сива сотня,
Розкуті коні,
Мов у воду —
У землю ідуть батальйони,
А над степом, що сам у своєму полоні —
Збожеволілий місяць плеще в долоні!

...А що-п'ятниця — свічки, і світильник, і віра.
На тарілці навхрест — оселедців хребти.
Син Ізраїлю — вірив,
Жид жидів — ти.

7

В гидкій руці надлюдського падлюки
Тріпоче Прага і тріпоче світ.
До Вашингтону ще далеко муки,
Ще Лондон думає...
Але тебе — у піт,
У жар укинуло від першої ж хвилини,
Коли "штукас" шугнув із висоти:
Не вирвав із кацету України —
Тепер плати кацетом, сам плати!

8

Коли б ударило в мільйони фортеп'янів,
Розстроєних до крайньої межі —
То й їхній крик зів'янув би й розтанув

У реві горя!.. Діти і мужі,
Солідні й немовлята — ланцюгами
Нещастя сковані; і винні, і святі...
Ворушиться гетто. Трудними ногами
Проходить найдовшу дорогу в житті:
Від цих кам'яниць — до тієї руїни, —
Вмирай чи живи, чи мовчи, чи реви!..
Нестало столиці у чеській країні —
І мідяним горем ридають церкви.
Чадить сопухом новий Вавилон.
Заплющивши очі, іде Якерсон:
Давидова зірка,
Кишеня без корон,
І серце — з корінням,
І все — з вітровінням...
Не згинув, як сотник,
То згинеш тепер
Без кольта в руці —
Інженер!
— Гальт, гальт!
"Ін-же-нер"!..

9

Та чуда не зникли. І сталося чудо —
За всі ті світильники і за бої
Знайшлися ще люди в людським кураї,
Знайшлися і будуть знаходитись люди.
Мітичний мій Гетьман з моєї країни
Кричав у Берліні: — Не смійте! Пиши!..

І з пражького гетта виходить
Семен Якерсон з України,
Сховавши Давидову зірку
В найкращу скарбницю душі.

Збирали тоді в українському колі —
Самі обездолені, жовті і голі,
І ти щось носив у фашистській газеті,
І ти роздавав щось хоч дітям у гетті,
І плакали чорні поля України,

Словацькі і польські поля,
І вже на прокляття Берліну
Вставали не люди — а Мати-Земля!

* * *

Прощайте, Сотнику. Нові приходять теми...
Земля Шевченка... Океан... і хліб...
Дозвольте ще
Покласти цю поему
Букетом пролісків
На Ваш забутий гріб.